

Joaquim Codina i Vinyes: de metge botànic a botànic metge

Joaquim Codina i Vinyes (1867-1934) era fill de Teresa, pubilla d'un mas selvatà, i de Ramon, metge garrotxí. La formació del pare degué influir-lo a l'hora d'escollir carrera universitària, i l'origen rural d'ambdós progenitors degué ser bàsic perquè, un cop llicenciat en medicina, el 1891 a la Universitat de Barcelona, decidís exercir com a metge de poble. Ambdues tries, carrera i professió, al seu torn, van facilitar l'activitat botànica de Codina.

Text > **JOAN VALLÈS XIRAU**, catedràtic de Botànica a la Universitat de Barcelona i membre de l'Institut d'Estudis Catalans

A la seva època, els estudiants de medicina començaven a la universitat per un curs dit *període preparatori*, que, entre d'altres, contenia l'assignatura de mineralogia i botànica. Codina la va superar, amb la qualificació de bo, el curs 1886-1887. A més, la vida a la casa pairal i els desplaçaments pel terme de la Cellera, d'on fou metge titular, i per altres àrees que va haver de visitar com a metge li van posar a l'abast el contacte amb la flora del territori.

Miquel de Garganta afirma a la seva nota necrològica que Codina va engegar l'activitat botànica al cap d'uns anys d'haver començat a fer de metge: «Resseguia els marges, es ficava pels horts i camps, arreu collia herbes». El primer motiu fou trobar un passatemps agradable i comercialitzar plantes, però la part comercial no va funcionar i, per contra, l'interès s'eixamplà i el metge, sense deixar d'exercir com a tal, va esdevenir botànic. El botànic i ornitòleg Marià Masferrer i Rierola (1856-1923) l'inicià en l'activitat florística, i el botànic Joan Cadevall i Diars (1846-1921) fou el seu mentor en la ciència de les plantes.

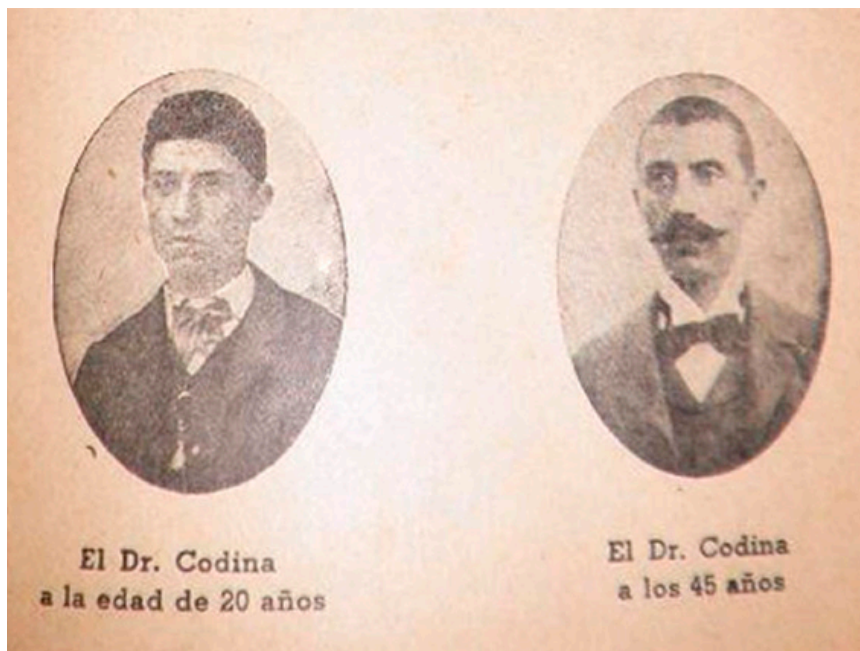
El 1908 Codina començà a publicar els *Apuntes para la flora de la Sellera y su comarca*, que van aparèixer en fascicles fins al 1911. A part de ser un considerable treball florístic, cal destacar-ne els noms catalans de les plantes i les seves propietats medicinals, que Codina consignava tal com els havia recollit de

persones de la contrada, de manera que l'obra constitueix un dels primers treballs etnobotànics al nostre país. Una de les troballes més rellevants, pel que fa a distribució de plantes, fou la d'una falguera (*Pellaea calomelanos*) fins llavors no reportada a Europa.

La flora de la Cellera de Codina conté també un catàleg dels fongs de la zona, la qual cosa duu a tractar una de les parts més importants de la seva activitat botànica: la micològica. El botànic Paul Hariot (1854-1917) va ser el seu primer guia en micologia, i després el botànic Pius Font i Quer (1888-1964) li

Entre 1908 i 1911 va publicar els *Apuntes para la flora de la Sellera y su comarca*, un dels primers treballs etnobotànics al nostre país

>> *Joaquim Codina, als vint i als quaranta-cinc anys.* (Font: ARXIU FAMILIAR)

>> Un plec de l'herbari de Joaquim Codina, amb l'etiqueta manuscrita per ell, revisat per Joan Cadevall. (Font: UNIVERSITAT DE BARCELONA)

donà suport i en feu un dels puntals del seu pla quinquennal per al desenvolupament de la micologia a Catalunya. Organitzà exposicions de bolets a Girona (1914) i a la Celleria (1924) i participà en l'organització d'una altra mostra a Olot (el 1932, amb campanyes de recollecció prèvies amb micòlegs catalans i francesos) i en el jurat del concurs de bolets de la Junta de Ciències Naturals a Barcelona (1933).

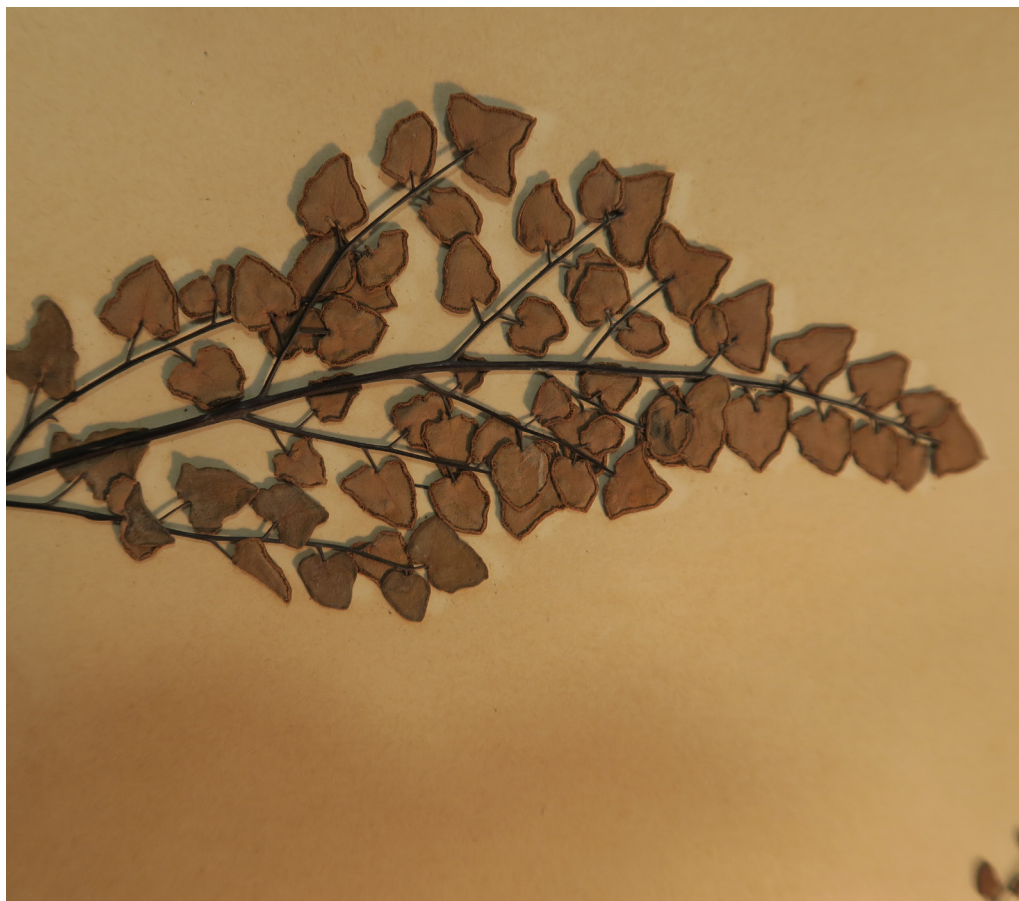
En micologia, Codina va publicar treballs en català, castellà i francès, tant d'aspectes florístics (entre altres troballes, assenyala una espècie nova per a Europa, *Polyporus tunetanus*) com sobre bolets comestibles i intoxicacions per bolets, i tant en revistes científiques com en llibres o fullets divulgatius.

Espècies de plantes (com *Ononis codinae*) i bolets (com *Lepidella codinae*) li van ser dedicades, i força més de 1.200 plecs de material que va recollir continuen fent servei a la ciència, als herbaris de l'Institut Botànic de Barcelona (BC) i del Centre de Documentació de Biodiversitat Vegetal de la Universitat de Barcelona (BCN).

A part de la seva intensa dedicació a la botànica, especialment a la micologia, Codina no deixà la seva tasca com a metge rural (i batlle i jutge de pau, un temps), de manera que podem afirmar que va començar sent un metge botànic i va acabar esdevenint un botànic metge.

>> Façana sud del Mas Vinyes. (Autoria: LLUÍS CODINA)

>> Una branca de *Pellaea calomelanos* a l'herbari de Codina. (Font: UNIVERSITAT DE BARCELONA)